

Les peces de roba i l'ornamentació de tota mena que llüien els barcelonins fa tres segles són el testimoni de la potència d'una indústria tèxtil del país que havia deixat una gran empremta en la vida social, cultural i econòmica de la capital. La moda imprimia un estil propi, amb trets diferents de l'europeu i l'espanyol. Gràcies a aquesta indústria, Catalunya va aixecar-se després de la desfeta del 1714. El llibre 'Indumentària. Barcelona 1700' (Ajuntament de Barcelona) analitza a fons aquest tret diferencial que ha arribat als nostres dies.

La classe social, la riquesa, la higiene, la feminitat o la masculinitat, l'ofici, la vitalitat comercial d'una ciutat... Un peça de roba, un tipus de teixit o un abillament aporten informació imprescindible per dibuixar gairebé tots els matisos d'una societat en període determinat. Permet, fins i tot, donar compte de les influències culturals i socials que la perfilen i del seu model econòmic. Al llibre *Indumentària. Barcelona 1700*, editat per l'Ajuntament de Barcelona en el marc de la col·lecció *La ciutat del Born, Barcelona 1700*, diversos especialistes aprofundeixen en el coneixement precís d'un període cabdal de la història de Catalunya i de la seva capital viatjant a l'origen de l'encara potent indústria tèxtil. Entre els segles XVI i XVIII es posaven els fonaments d'una economia industrial i productiva que, de la mateixa manera que va permetre als catalans alçar-se després de la guerra dels Segadors, aconseguiria que Barcelona encapçalés la recuperació del país després de la desfeta de 1714. Els coneixements adquirits en el sector tèxtil, les xarxes comercials establertes anteriorment i un territori vertebrat amb ciutats especialitzades en un tipus de producció van donar el gruix necessari a la indústria per poder sostenir tot un país.

Una moda catalana? L'il·lustrador arqueològic Francesc Riart prefereix parlar de "varietat de peces a la catalana, com es podria dir peces a la valenciana o a la francesa". Els catalans vestien varietats tipològiques de roba, més o menys marcades, de peces d'ús general a l'Europa occidental. Ara bé,

Barcelona, passarel·la de moda al segle XVIII

Fragment dels capítols matrimonials entre Francesc Puig, escultor de Cervera, i Anna Maria Cava, de Guissona, el 1676. Aquesta indumentària prova que hi havia "una varietat de peces a la catalana", com apunta Francesc Riart.

Riart matisa que "cada país presentava uns trets particulars producte de la diferent manera d'integrar aquests trets generals en la seva cultura i societat i del pes relatiu de les influències".

Si fins el segle XVII la indumentària catalana tenia un tall marcadament italià i alemany, a partir del 1600 la moda de la cort espanyola es conver-

teix en la principal referència. Però el regnat de la moda castellana dura ben poc, perquè aviat França pren el relleu i irromp en la moda dels catalans de forma aclaparadora fins a principis del segle XVIII. Aquesta penetració d'influències exteriors desmunta un dels tòpics més arrelats, que "els canvis de comportament en la moda afectaven

Érem, som i serem

THE BRITISH MUSEUM

MUSEO DEL PRADO

Dalt, Dona Antonia de Ipeñarrieta i el seu fill Luis, en un retrat de Velázquez amb indumentària típica de la moda dels Àustria. Dalt a la dreta, dibuix de l'interior d'un cafè londinenc cap a l'any 1700. A sota, uns tapins de dona, amb plataforma de suro folrat de vellut i cintes de seda (S.XVI). I al

gairebé exclusivament les classes altes i que, per tant, les classes baixes no arribaven a percebre els avenços”, argumenta Francesc Riart en el capítol que aporta al llibre *Indumentària. Barcelona 1700*. Al contrari, la transmissió de les noves modes entre grups socials fou molt ràpida a Catalunya, si bé amb algunes modificacions que feien la indumentària més modesta. Per exemple, les sabates eren amb més taló per a les dones adinerades i amb menys per a les dones de classe baixa, i en el cas dels homes, la casaca, una peça de primer ordre al segle XVIII, marcava l'origen social del seu portador per la posició de la butxaca. Allò que acaba-

va diferenciant un vestit de luxe d'un d'humil no era tant el disseny com el nombre d'abillaments que l'acompanyaven, el tipus de teixit i els acabaments. Si fa no fa, com avui dia.

La compra de roba de segona mà era força habitual entre les classes baixes, un fenomen que també explica per què l'accés a la roba de qualitat es va democratitzar sobretot a Barcelona, però també amb una certa fluïdesa al món rural, amb “una diferència temporal de com a màxim una dècada entre els centres urbans i l'interior del país, no pas la costa”, precisa Riart.

En qualsevol cas, la indústria tèxtil catalana era una gran canalitzadora de

tota mena de roba i complements de la indústria de la moda europea. Un barceloní podia disposar de gairebé qualsevol peça de roba o abillament vist en un altre país, només calia que la indústria catalana n'importés la matèria primera perquè els sastres i velluters catalans en fessin una rèplica exacta. Sabem, per exemple, que els homes barcelonins del segle XVIII vestien amb casaca, camisa, tricorni, corbata i *sombrero*, seguint la moda francesa de la Cort del rei Lluís XIV.

Pel que fa a les dones, la faldilla llarga, l'escot i les sabates de taló i el drap de cap marcaven tendència entre riques i pobres. Curiosament, es considerava

costat, teixit de xenilla llavorat de seda i fil metàl·lic.

escandalós ensenyar els turmells i l'esquena, però ensenyar els mugrons era molt habitual i signe de distinció.

Al llarg de la segona meitat del segle XVII ja s'havia dibuixat una tendència cap a una moda més ajustada al cos, amb novetats com ara les armilles. I el més significatiu: l'ús del color negre va anar disminuint en favor d'una roba més acolorida i de profusió d'ornamentació, especialment de punts, cintes i brodats que refinaven els acabats.

L'historiador Albert Garcia Espuche trenca amb la idea que en la indumentària catalana predominaven els colors crus i el negre. Afirmar que "el color era present a tot arreu". De fet, els tintorers

catalans tenien una activitat destacada i crucial, havien d'aconseguir els tintats de nous colors que arribaven. En diversos arxius i inventaris notariais hi consten descripcions de peces de roba i els seus colors, i es fa evident la gran varietat de tonalitats que lluien els catalans: grocs, taronges, vermells, violetes, verds, blaus, negres, blancs i grisos. El vestuari s'acompanya de diversos complements, com ara cintons, bosses o espasins. Incorporava una gran varietat d'accessoris aplicats. Uns eren necessaris per ajustar les peces de roba al cos i d'altres estaven sotmesos a estrictes qüestions estètiques: botons, botons de puny, gafets i cordills, així com sivelles de diverses mides.

Un altre tòpic arrelat és que els ciutadans de fa tres segles eren bruts. La cura per la neteja constant de la roba interior ho desmenteix. La roba de portar a sobre, com ara gipons, casaques o jupes, no es rentava per raons de conservació, però s'airejaven sovint, i la roba interior, que no es feia malbé, sí que es rentava assíduament, també en les classes baixes.

Entre el 1700 i el 1714, a Barcelona s'ha instal·lat una estètica barroca rococó, que trenca definitivament amb una certa imatge de societat endarrerida del segle XVIII que podem tenir.

Gemma Aguilera